

UMHVERFISSTOFNUN

Vöktunaráætlun vatnaáætlunar

Fagfundur veitna Samorku – 28.-29. maí 2015

Kristín Linda Árnadóttur, forstjóri Umhverfisstofnunar

Ný markmið með vöktun vatns

- Fyrirhugð vöktun mun hafa þann megintilgang að styðja við markmið laga um stjórn vatnamála:
  - Vernda vatn og vistkerfi
  - Hindra frekari rýrnum vatnsgæða
  - Bæta ástand vatnavistkerfa
  - Stuðla að sjálfbærri nýtingu og langtímavernd vatns
- Veitir heildarsýn á ástand vatns – grundvöllur ástandsgreiningar
- Sömu aðferðir notaðar og í Evrópu – Niðurstöður túlkaðar eins

Umfang og kröfur til vöktunar

- Vöktunarnet:
  - Yfirborðsvatnshlot: Gefi heildaryfirsýn yfir vistfræðilegt og efnafræðilegt ástand
  - Grunnvatn: Gefi heildaryfirsýn yfir efnafræðilegt ástand grunnvatns og mat á magnstöðu
  - Til þess að ná því þarf vöktunin að vera nægilega skilvirk og nákvæm
- Vöktun á að leiða í ljós:
  - Álag á vatn
  - Ástand alls vatns á landinu
  - Langtímabreytingar á mengunandi efnum bæði af náttúrulegum og mannlegum toga
  - Árangur aðgerða
  - Vöktun skal einnig nota til að þróa aðferðir, s.s. við mat á ástandi vatns
- Vöktunaráætlunin er því þungamiðjan í því að ná umhverfismarkmiðunum fyrir vatnshlotin

Samræming vöktunar í vöktunaráætlun

- Vöktunaráætlun er ætlað að samræma alla vöktun sem er skv. lögum um stjórn vatnamála
  - Samræming auðveldar samanburð gagna frá mismunandi stöðum og aðilum
  - Samræming nær t.d. til samnýtingar vöktunarstaða, notkunar sömu aðferða við sýnatöku, sömu vöktunartíðni og meðferðar gagna
- Samræming er sérstaklega mikilvæg fyrir langtímavöktun, s.s. yfirlitsvöktun
- Samræming við val á vöktunarstöðum. Staðir valdir:
  - Þar sem vöktun er þegar í gangi
  - Sem hafa vandaðar tímaseríur
  - Þar sem gögnin nýtast best við að ná markmiðum laga um stjórn vatnamála

Helstu sjónarmið sem lagaramminn gerir ráð fyrir

- Lög nr. 36/2011 um stjórn vatnamála
  - Lögin innleiða Vatnatilskipunina (2000/60/ESB)
    - Vatnatilskipunin er rammatilskipun sem nær yfir aðrar tilskipanir á sviði vatnsmála, m.a. um grunnvatn, neysluvatn og nítратmengun
    - Henni er ætlað að samræma allt sem við kemur stjórn vatnamála innan evrópska efnahagssvæðisins

Stjórn vatnamála – skipulag til margra ára

- 2009 – 2018: Innleiðingartímabilið
  - Undirbúningsvinna - Innviðir byggðir upp – Þekkingaröflun á stofnunum
  - Vistfræðilegt flokkunarkerfi tilbúið – vöktunar- og aðgerðaráætlunum lokið
  - Vatnaáætlun gerð fyrir fyrsta stjórnunartímabilið
- 2019 – 2024: Fyrsta stjórnunartímabilið
  - Ástand alls vatns sem ekki hefur fegið undanþágu eða frest skal vera orðið gott eða betra fyrir lok tímabilsins
- 2025 – 2030: Annað stjórnunartímabilið

Tímamörk fyrir innleiðingu ákvæða vatnatilskipunar

Innleiðingaratriði	ESB-ríkin	Ísland	Staða Íslands
Vatnatilskipun samþykkt	2000	2009	Lokið
Vatnatilskipun tekin upp í lög	2003	2011	Lokið
Eiginleikalýsing	2004	2013	Álagsgreiningu ekki lokið
Áfanga- og verkáætlun kynnt almenningi	2006	2015	Lokið
Vöktunaráætlun	2006	2015	Ekki lokið
Tillaga að vistfræðilegri flokkun (aðferð)		2015	Ekki lokið
Bráðabirgðayfirlit um mikilvæg atriði í vatnaáætlun (stöðuskýrsla) kynnt almenningi	2007	2016	Hluta til lokið
Tillaga að vatnaáætlun	2008	2017	Ekki hafið
Aðgerðaáætlun liggur fyrir	2009	2018	Ekki hafið
Vatnaáætlun	2009	2018	Ekki hafið
Gjaldtaka	2010	2019	Ekki í höfn
Aðgerðaráætlun kemur til framkvæmda	2015	2021	Ekki hafið

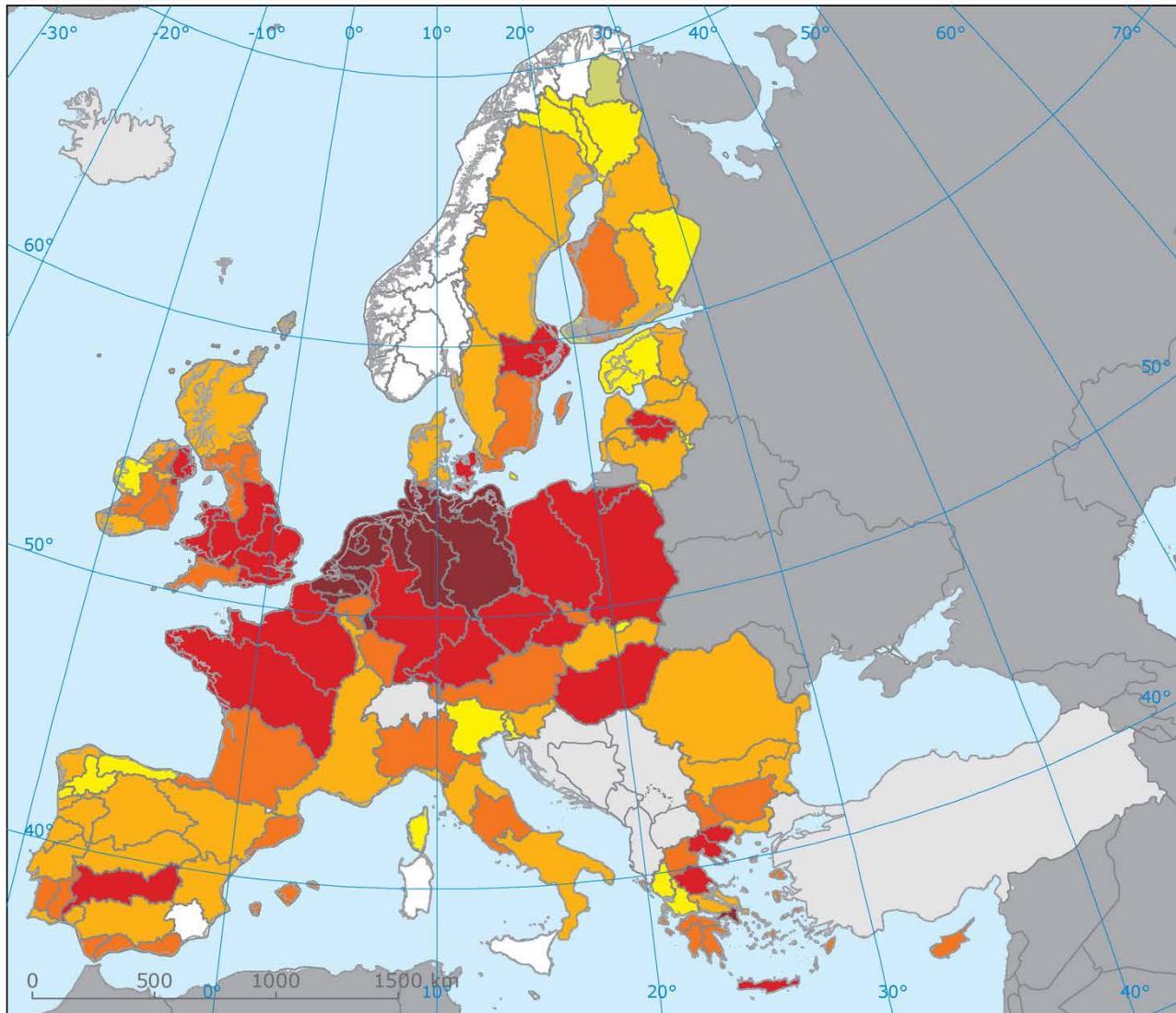
Samanburðarhæfni á milli landa

- Sömu reglur og aðferðir innan Evrópu tryggja að:
  - Hægt verður að bera saman niðurstöður á milli landa
  - Samanburðarvatnshlot mikilvæg til að sýna fram á stöðu vatnshlota sem er verið að nýta
  - Hægt er að sýna fram á meintan hreinleika vatns á Íslandi
  - Upplýsingar um hreinleiki vatns á Íslandi verða ávallt hluti af gögnum fyrir lönd í Evrópu
  - Fræðilegar kröfur vöktunar tryggja að slíkur samanburður verður áráðanlegur og trúverðugur
- Ábyrg framkvæmd mun tryggja orðstýr landsins

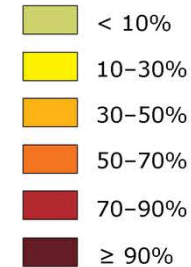

Ástand vatna í Evrópu er ekki alltaf gott

Proportion of classified river and lake water bodies in different River Basin Districts (RBD) holding less than good ecological status or potential

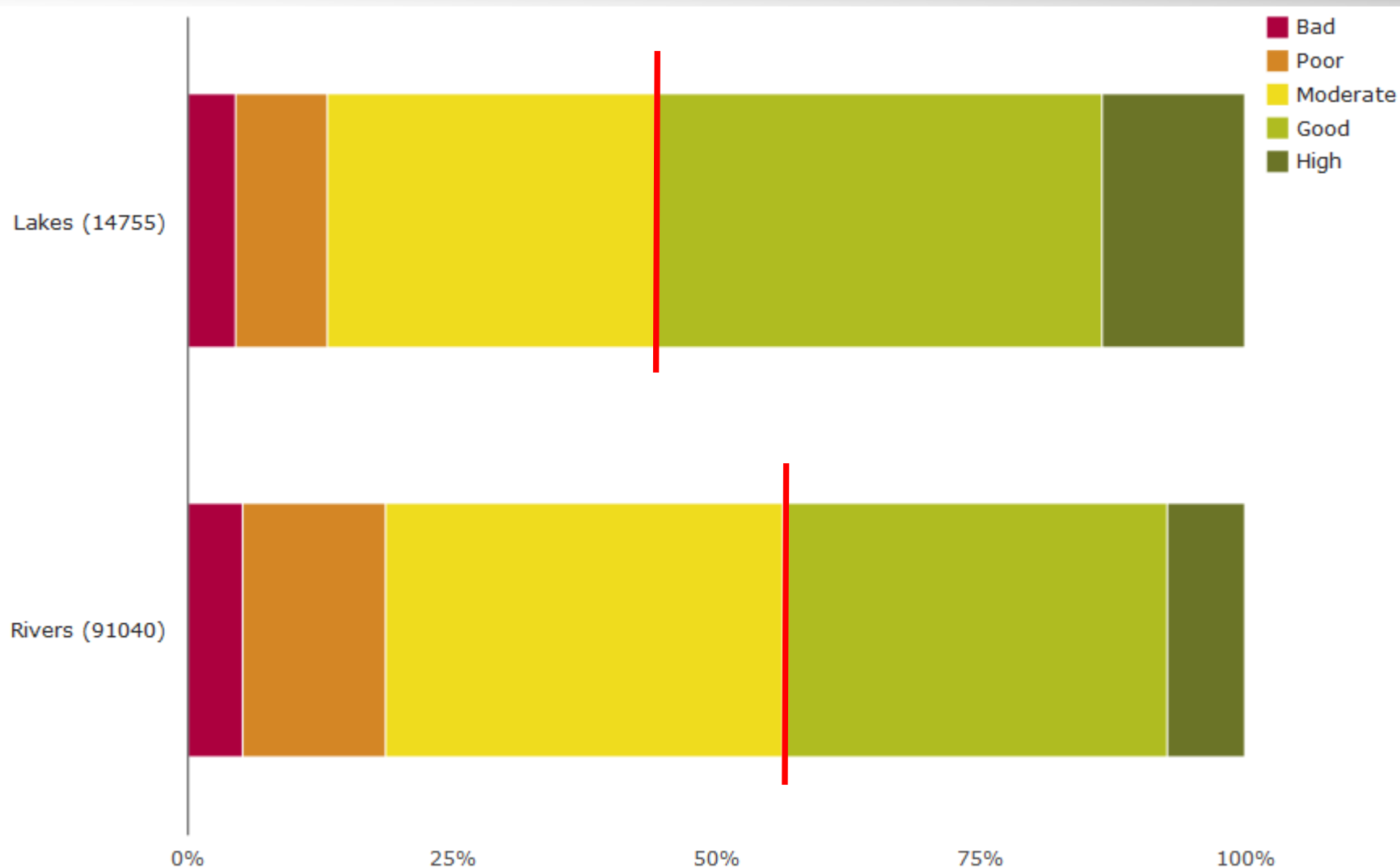
EEA member countries not reporting under Water Framework Directive

No data

Outside coverage

Ástand stöðu- og straumvatna í Evrópu

Vöktunarstöðvar yfirborðsvatns í Evrópu

- Meira en **107.000** vöktunarstöðvar eru í ESB löndunum
- Flestar voru í ám, 75% en í 13% í stöðuvötnum, 10% á strandsvæðum og 2% í árósum.

(Heimild: Commission of the European Communities 2009. COM(2009) 156 final Report From the Commission to the European Parliament)

Surface water monitoring stations

Submissions in accordance with Article 8 of the Water Framework Directive Version March 2009

Map produced by WRc plc on behalf of the European Commission©, DG Environment, 2009

Hverjir hafa tekið þátt í vöktun?

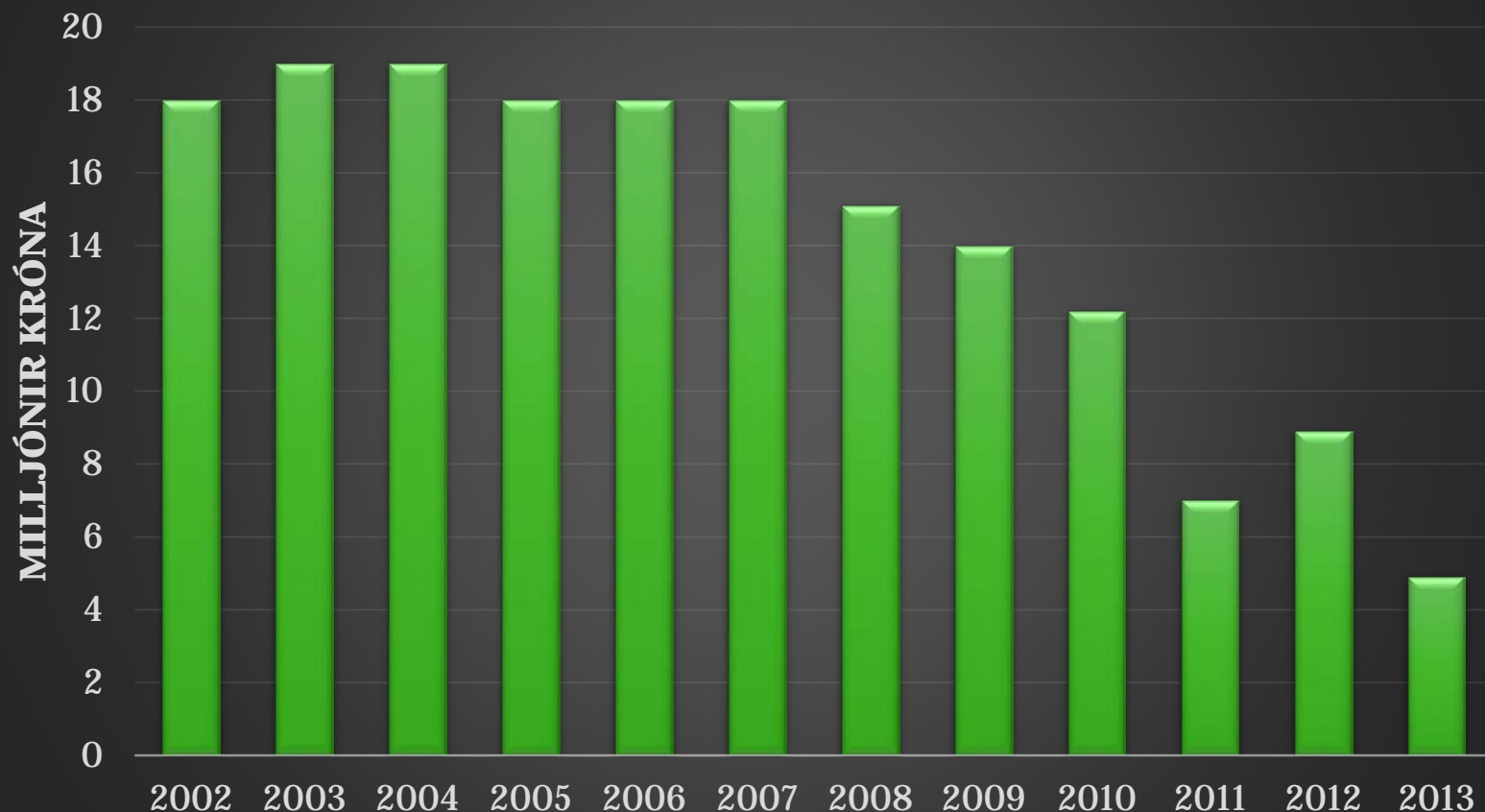
- Háskólasetur
- **Heilbrigðiseftirlit**
- Raunvísindastofnun
- **Veðurstofan**
- **Veiðimálastofnun**
- Náttúrufræðistofa Kópavogs
- **Náttúrufræðistofnun**
- **Hafró**
- Starfsleyfisskyld starfsemi
- Matís/Rf
- Matvælastofnun
- Náttúrustofur
- Verkfræðistofur

Er vel staðið að núverandi vöktun?

Fjárveitingar frá ríkinu til Umhverfisstofnunar vegna vöktunar í tengslum við vatn og sjó

Helstu verkefni

- Efnagreiningar í lofti og úrkomu
- Geislavirk efni í þangi og sjó
- Efnagreiningar í þorsklifur og kræklingi
- Efnagreiningar og rennsli í ám
- Ákoma og afrennsli næringarefna
- Þátttaka og úrvinnsla í OSPAR
- Vöktun Þingvallavatns
- Product Release/ Product Transfer
- Falskyn nákuðunga (TBT)

Hversu vel dugar núverandi kerfi okkur til framtíðarvöktunar?

- Núverandi vöktun mun að hluta renna inn í fyrirhugaða vöktun
  - Fyrirhuguð vöktun hefur þó annan tilgang en núverandi vöktun
  - Nokkra aðlögun og aðlögunartíma þarf því – Gæti t.d. þurft að færa sýnatökustað og hnika til tíðni og vöktunarpáttum
  - Umfang innlimunar núverandi vöktunar mun að nokkru ráðast þegar vöktunar á hverjum vöktunarstað fyrir sig er skipulögð
- Hluti núverandi vöktunar mun ekki nýtast beint við stjórn vatnamála
  - Ef þörf er á mun sú vöktun engu að síður halda áfram skv. þeim kröfum/ skuldbindingum sem hún þjónar. Dæmi: vöktun neysluvatns

Samráð framundan

- Fyrstu drög eru til athugasemda hjá samstarfsaðilum/fagstofnunum
- Endanleg drög ásamt kostnaðarmati fara til umsagna í júlí - september
- Kostnaðarmeta þarf áætlun
- Ef sæmileg sátt verður um áætlunina er vonast til að hægt verði í október að senda tillögu um hana til vatnaráðs til meðferðar. Sé ráðið samþykkt áætluninni leggur hún til við ráðherra að hann staðfesti hana
- ER ÁÆTLUN, þarfnast endurskoðunar í samræmi við niðurstöður
- EKKI hvað er GOTT að vita heldur NAUÐSYNLEGT

UMHVERFISSTOFNUN

Takk fyrir